

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ІСТОРИКО-ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І
МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06–07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ
ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Одеса – 2024

УДК 801.8 + 811
ББК 81.2(4Укр)я5
Є27

Друк за ухвалою вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 7 від 26.12.2024 року)

Редакційна колегія:

Євтушина Т. О. – к.філол.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – технічний секретар;

Прокопенко Л. І. – к.пед.н., доц., завідувач кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін – відповідальний редактор;

Босак Н. Ф. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін;

Горіна Ж. Д. – к.пед.н., доц., доцент кафедри української філології і методики
навчання фахових дисциплін.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-
Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної
реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Є27 Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і перспективи розвитку: матеріали
Ювілейної Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих науковців (м. Одеса,
06-07 грудня 2024 р.) [Електронне видання]: зб. тез доп. / редкол. Т. О. Євтушина,
Л.І.Прокопенко, Ж.Д.Горіна, Н.Ф.Босак. Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2024. 187 с.

У збірнику вміщено доповіді учасників Ювілейної Всеукраїнської науково-
практичної конференції молодих науковців «Лінгвістика й лінгводидактика: здобутки і
перспективи розвитку» (м. Одеса, 06-07 грудня 2024 р.). Матеріали збірника можуть бути
корисними для широкої філологічної аудиторії.

*За зміст тез, достовірність цитувань та оригінальність викладення матеріалу
відповідальність несуть автори*

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», 2024
© Автори статей, 2024

<i>Міхєєва Анастасія</i>	
Мовленнєві особливості відгуку на прочитану книжку як жанру соціальних мереж (на матеріалі Facebook)	103
<i>Молчанова Карина</i>	
Вплив емоційного інтелекту викладача на академічну успішність здобувачів освіти	106
<i>Нестерович Юліана</i>	
Аксіологічний компонент концепту «Зрадник» (на матеріалі роману С. Жадана «Інтернат»)	111
<i>Нікітенко Ольга</i>	
Інструменти стимулювання читацької активності здобувачів загальної середньої освіти	116
<i>Пасічник Марія</i>	
Інтелект-карти в роботі над розвитком читацьких компетентностей шестикласників	120
<i>Плечко Антоніна</i>	
Загальна характеристика термінологічних словників із лісництва початку ХХІ століття	125
<i>Потернак Всеволод</i>	
Неофіційні номінації політиків в українському медіадискурсі (на матеріалі інтернет видань 2014–2023 років)	130
<i>Савостян Марія</i>	
Формування пізнавального інтересу в учнів на уроках української мови	133
<i>Телюк Софія</i>	
Організація роботи семикласників з відеотекстом на уроці української літератури	136
<i>Тимків Анастасія</i>	
Функціонально-стилістичний потенціал метафор російсько-української війни в інтернет-дискурсі	140
<i>Тіяра Катерина</i>	
Мовні домінанти поетичної мови Сергія Жадана	146

Всеволод Потернак,
здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти 3 року навчання
кафедри прикладної лінгвістики
філологічного факультету
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Науковий керівник: д. філол. н., проф. Н. В. Кондратенко

НЕОФІЦІЙНІ НОМІНАЦІЇ ПОЛІТИКІВ В УКРАЇНСЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ ВИДАНЬ 2014-2023 РОКІВ)

Анотація: Статтю присвячено аналізу прізвиськ українських політиків, що поширені в медійних текстах і соціальних мережах. Схарактеризовано поняття прізвиська як неофіційного найменування людини. Проаналізовано основні неофіційні номінації відомих політиків та визначено їхню роль у політичному дискурсі.

Ключові слова: прізвиська, номінація, медіадискурс, лексика, політичний дискурс.

Abstract: The article is dedicated to the analysis of nicknames of Ukrainian politicians commonly used in media texts and social networks. The concept of a nickname as an unofficial designation of a person is characterized. The main unofficial nominations of prominent politicians are analyzed, and their role in political discourse is determined.

Keywords: nicknames, nomination, media discourse, vocabulary, political discourse.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Лексичний вимір у політичному дискурсі відіграє важливу роль у формуванні громадської думки та сприйнятті політичних ідей. Розуміння того, як лексика використовується у політичному контексті, дозволяє нам краще аналізувати та розкривати стратегії політичних лідерів та їхній вплив на громадянське суспільство. Такі дослідження сприяють розкриттю механізмів політичної мови та розвитку критичного мислення громадян. Політичний дискурс (далі – ПД) розглядається як одне із центральних понять політичної лінгвістики як галузі дискурсології. Предметом вивчення політичної лінгвістики є текстомовленнєві і комунікативно-риторичні характеристики ПД [2, 102]. Що стосується лексики, то вона в політичному дискурсі не лише передає сутність повідомлень, але й є могутнім інструментом впливу на громадську думку. Вибір конкретних слів може відобразити емоційне забарвлення, ступінь формальності чи, навпаки, публіцистичність політичного повідомлення. Лексика визначає тон та стиль політичної комунікації. Також не менш важливим є ідеологічна мотивація лексики.

Мета статті – дослідити прізвиська українських політиків, що часто несуть у собі складні конотації та відтінки значень, які відображають загальний настрій суспільства щодо них.

Викладення основного матеріалу. Конкретні терміни та слова в політичному дискурсі можуть бути спрямовані на бажання виразити власні ідеологічні переконання. Лексику також використовують як інструмент маніпуляції в

політичному дискурсі. Слова можуть бути обрані (або створені) у такий спосіб, щоб створити певне враження серед аудиторії або викликати у неї певні емоції. Взагалі, лексика взаємодіє з мовленнєвими стратегіями в політичному дискурсі. Завдяки їй можна наголошувати на деяких аспектах політичного повідомлення. Соціальна сутність мови проявляється в тому, що вона зазнає дії соціальних факторів. Але неправомірно розглядати соціальність як щось зовнішнє стосовно мови. І, певною мірою, можна вважати, що мова не існує поза соціальністю [3, 209]. Суспільство завжди задає напрямок розвитку мови, адже ці обидві складові не можуть існувати та розвиватися, якщо не будуть пліч-о-пліч.

Прізвиська або нікнейми (від. англ. *nickname*) – це адитивні (вторинні) іменування людини, що виникають і функціонують лише в соціумі. Саме тому соціальна оцінка прізвищ та їх наповненість соціальною інформацією не беруться під сумнів. У наш час прізвиська виявляють тенденцію до особливо активного використання через потребу репрезентувати чи маркувати приналежність індивідуумів до певних існуючих соціальних груп [1, 38].

Ономастика, яка вивчає імена, зокрема і прізвиська, стає все більш важливою галуззю лінгвістики, яка допомагає зрозуміти культурні та соціальні аспекти суспільства. Прізвиська виходять за рамки звичайних імен, вони є складником нашого мовного спілкування та мають великий потенціал для вивчення через призму ономастики.

Лінгвістичні проблеми визначення терміна *прізвисько* лежать в кількох площинах:

- а) визначення дефініції поняття;
- б) з'ясування обсягу терміна;
- в) класифікація прізвищ.

Що ж до наукового, мовознавчого тлумачення терміна *прізвисько*, то самі лінгвісти вказують на його нечіткість: «Сам термін прізвисько навіть по відношенню до індивідуальних іменувань не має чітких границь, він досить невиразний і неоднозначний» [4, 158]

Прізвиська нерідко виникають у контексті культурних та соціальних уявлень. Вони можуть відображати певні риси особистості, соціальне становище, або навіть стосунки в суспільстві. Вивчення прізвищ дозволяє нам краще розуміти взаємодію мови та культури. Однією з важливих галузей дослідження є етимологія прізвищ, що вивчає походження та розвиток їх значень. Семантика прізвищ розкриває те, як вони сприймаються в різних культурних та лінгвістичних середовищах. Дослідження зміни прізвищ у часі вказує на еволюцію мови та суспільства. Терміни, які колись мали певне значення, можуть змінюватися або набувати нові відтінки, що свідчить про динаміку культурних та соціальних процесів.

Прізвиська українських політиків відображають складний мікс мотивацій, що лежать в основі їхньої діяльності та сприйняття суспільством.

Українська політична культура має багату історію, в якій прізвиська грали важливу роль. Ще зі стародавніх часів прізвиська використовувалися для

визначення особистих якостей, здібностей або недоліків людини. У політичному контексті вони стали не лише способом ідентифікації, а й інструментом маніпуляції громадською думкою.

Сьогодні прізвиська політиків можуть бути засновані на різних мотиваціях. Вони можуть відображати як позитивні, так і негативні риси особистості. Наведемо кілька абстрактних прикладів:

- 1) «батько нації», «народний герой» – відображають позитивні риси, такі як лідерство та патріотизм;
- 2) «корупційний князь», «олігарх», «втікач» – відображають негативні стереотипи.

Мотивація за прізвиськами може бути різноманітною: заснована на власному бажанні політика підкреслити свої досягнення чи відхилити критику, чи ж бути наслідком громадського сприйняття та образу, створеного ЗМІ або політичними опонентами. Розглянемо на прикладах.

Володимир Зеленський. 6-й Президент України продемонстрував свої політичні амбіції завдяки серіалу «Слуга народу», у якому він зіграв головну роль. Прізвисько **«Слуга народу»** стало символом перемоги Володимира Зеленського на виборах президента України у 2019 році. Його мотиваційна основа полягає в обіцянці стати президентом, який буде прислуховуватися до голосу народу та діяти в його інтересах. Це прізвисько відображає його політичну стратегію та бажання підкреслити свою прив'язаність до простих громадян.

Петро Порошенко. 5-й Президент України був пов'язаний із бізнесом у сфері кондитерської промисловості, за що отримав прізвисько **«Шоколадний король»**. Його мотиваційна основа полягає в тому, щоб підкреслити його успіхи в бізнесі та багатство. Проте, це прізвисько також може мати й негативний відтінок, адже деякі критики вважають, що це нагадує про зв'язки між бізнесом та політикою в Україні.

Юлія Тимошенко. Екс-прем'єр-міністерка України отримала прізвисько **«Газова принцеса»** через зв'язки з газовою промисловістю. Це прізвисько має негативний відтінок і використовується її політичними опонентами для підкреслення її зв'язків зі спірними галузями економіки та впливу на ціни на газ.

«Володар Кремля». Це прізвисько було надане **Віктору Медведчуку** через його близькі зв'язки з Кремлем та російськими політичними елітами. Воно може мати негативні конотації, вказуючи на зраду національних інтересів та співпрацю з зовнішнім ворогом.

«Доктор Економіка». Це прізвисько було надане колишньому міністру внутрішніх справ України **Арсену Авакову** через його професійні знання в економічній сфері та участь у реформуванні правоохоронних органів. Конотації можуть бути різними, залежно від оцінки його роботи та ставлення до нього в суспільстві.

Прізвиська можуть мати значний вплив на імідж політика. Вони можуть стати частиною його бренду та сприяти популярності серед виборців або ж навпаки, викликати негативне ставлення та втрату довіри громадськості. В українському

медіадискурсі вони відображають складну динаміку взаємодії між особистістю політика, сприйняттям суспільством та медіа. Вони можуть бути як інструментом політичної пропаганди, так і відображенням реальних досягнень або недоліків. Важливо розуміти, що прізвиська не завжди відображають об'єктивну картину, але завжди мають великий вплив на сприйняття громадськістю політичної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Прізвиська політиків часто несуть у собі складні конотації та відтінки значень, які відображають загальний настрій суспільства щодо них. Вони можуть виражати як позитивні, так і негативні аспекти особистості політика, його стиль управління та способи спілкування з громадськістю. Іноді прізвиська можуть бути використані для маніпуляції громадською думкою або підсилення образу політика, тому важливо аналізувати їх контекст та історичні обставини, щоб зрозуміти їхню справжню сутність.

Література

1. Єгорова О. І., Коваль Т. Ю. Лінгвосоціальна природа прізвиськ у політичному дискурсі. *Нові виміри духовності на початку XXI століття: матеріали VI Міжнародної наукової on-line конференції (24–25 травня 2018 року)* / за ред. проф. І. П. Мозгового. Суми: ФОП Цьома С.П., 2018. С. 38–39. 2. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених*. 2020. Вип. 27. Т. 2. С. 101–107. 3. Ніколенко О. В. Прізвиська як соціокультурні символи. *Young Scientist*. 2018. Вип. 2 (54). С. 209–212. 4. Павлюк В. А. Лінгвістичний статус прізвиська та його місце в антропонімії. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія Філологія (мовознавство)*. 2014. Вип. 19. С. 157–162.

Марія Савостян,
здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти 2 року навчання
історико-філологічного факультету
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Науковий керівник: к.пед.н., доц. О. А. Кучерява

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Анотація: У статті розкрито проблему формування пізнавального інтересу в здобувачів освіти, розглянуто психолого-педагогічні рекомендації формування пізнавального інтересу в учнів на уроках української мови.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, уроки української мови.

Abstract: The article is devoted to the problem of formation of students' cognitive interest in Ukrainian language lessons.

Keywords: cognitive interest, Ukrainian language lessons.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах науково-технічного прогресу суспільство не може повноцінно функціонувати без активності людини, тому в теорії педагогічної

Наукове видання

**ЛІНГВІСТИКА Й ЛІНГВОДИДАКТИКА: ЗДОБУТКИ І
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

06-07 грудня 2024 року

**МАТЕРІАЛИ ЮВІЛЕЙНОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Збірник тез доповідей

Рецензенти:

Марчук Л. М. – д.філол.н., проф., завідувач кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка;

Нагорна Н. В. – к.пед.н., доцент кафедри педагогічної освіти та соціальної реабілітації Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Технічний секретар – Тетяна Євтушина

Формат 60х90/16.

УМ.-ДРУК. АРК. 6